

BEZWAREN TEGEN HET VERSTREKKEN VAN ALLE WAARNEMINGSGEGEVENS AAN SBB EN RIN

H. Fuchs

Het is alweer tweejaar geleden (april 1980) dat Staatsbosbeheer een brief aan allerlei natuurbeschermingsverenigingen heeft gestuurd. In deze brief staat dat Staatsbosbeheer en het Rijksinstituut voor Natuurbeheer bij het beschermen van onze laatste resten natuur nog veel gegevens nodig hebben.

Omdat de ambtenaren van SBB/RIN niet overal tegelijk kunnen zijn, zijn zij vaak aangewezen op waarnemingen van amateurnatuurbeschermers. Nu zijn deze waarnemingen niet altijd even gemakkelijk te achterhalen. Daarom vragen SBB/RIN om in het vervolg alle waarnemingen, verslagen etc. op te sturen. Deze gegevens worden dan in het Natuurwetenschappelijk archief en in de databank van beide overheidsinstellingen opgeslagen. De gegevens worden zo verwerkt dat ze snel kunnen worden aangewend voor wetenschappelijk (RIN) en planologisch (SBB) gebruik. Volgens de brief van SBB kan dan sneller worden gereageerd op bedreigingen van de natuur. Zo op het eerste gezicht lijkt het heel mooi dat oecologische gegevens een belangrijke rol bij de besluitvorming gaan spelen. Toch zijn er vraagtekens te zetten bij de manier waarop SBB/RIN de gegevens verkrijgen, verwerken en beheren. Dit is onder meer voor de Vogelwacht Utrecht reden geweest om de gegevens niet zonder meer aan SBB/RIN te verstrekken. In het Vogeljaar (nr. 5, 1981) schrijft de Vogelwacht waarom zij heeft besloten om die gegevens niet zomaar aan de overheid te verstrekken.

Het lijkt mij belangrijk dat voordat wordt besloten of de VWG al haar gegevens aan de overheid geeft iedereen op de hoogte is van de bezwaren, die aan het klakkeloos afgeven van alle gegevens kleven. Uit de brief van SBB blijkt dat zij onder natuurbescherming het al of niet veiligstellen van een gebied verstaat. Aan de hand van gegevens wordt bepaald of een gebied de moeite waard is om beschermd te worden. Verder wordt gekeken hoe een bepaalde ingreep het minst verlies aan natuurwaarden oplevert (planologisch gebruik). Over het gebruik van gegevens voor planologische doeleinden zijn de afgelopen jaren op politiek en wetenschappelijk niveau discussies gevoerd. Uit deze discussies zijn de volgende bezwaren naar voren gekomen:

- er is geen wetenschappelijke methode om gebieden of natuur objectief te waarderen. Daarbij komt dat het een politieke keus is hoe waardevol je een gebied vindt;
- particuliere natuurbeschermingsorganisaties en actiegroepen lopen het risico buitenspel te worden gezet, immers de natuur is door de overheid op "objectieve" wetenschappelijke wijze gewogen en gewaardeerd. Vergeet hierbij niet dat het juist particuliere organisaties en actiegroepen zijn die bij de natuurbescherming de voorttrekkersrol spelen;
- deze methode van natuurbeschermen is passief. Er wordt alleen gekeken naar de minst schadelijke ingreep in de natuur, terwijl niet naar de noodzaak van de ingreep zelf wordt gekeken.

In haar brief schrijft SBB dat voor het beschermen van de natuur veel gegevens onmisbaar zijn. Minstens zo belangrijk echter is hoe deze gegevens worden gebruikt. Hierbij spelen politieke wil, irreële ambtelijke belangen etc. een belangrijke rol.

Verder is het de vraag of het beleid dat de overheidsinstellingen dienen wel hetzelfde beleid is dat natuurbeschermers wensen. Vaak is de overheid partij in conflicten. Hierbij kunnen actiegroepen tegenover de overheid komen te staan. De rol van de natuurbeschermers in overheidsdienst (SBB, RIN en ook oecologen van gemeente, provincie en rijk) kan dan een legitimerende rol zijn. Zij komen met een aantal compromisachtige voorstellen die wel rekening houden met de natuur, maar vooral rekening houden met de economische en politieke machthebbers.

Een ander probleem is dat het onduidelijk is hoe het met de beveiliging van de opgeslagen gegevens is gesteld. Samenvattend kan worden gesteld dat het afgeven van je gegevens aan de overheid er over het algemeen toe leidt dat actiegroepen monddood worden gemaakt. Er worden te vaak oplossingen aangedragen die voor economische machthebbers en politici aanvaardbaar zijn, maar tegen de belangen van een goede natuurbescherming indruisen. Iemand die zonder voorwaarden vooraf zijn gegevens afgeeft is automatisch "medeplichtig" aan dit beleid. Als natuurbeschermingsorganisatie verzwak je je eigen positie. Je geeft je gegevens (een belangrijk wapen in de strijd voor de natuurbescherming), waarmee je vervolgens "objectief wetenschappelijk" kan worden afgetroefd. Verder heb je geen controle op het gebruik van je gegevens. Als je dit allemaal overweegt lijkt het mij belangrijk dat de door de VWG verzamelde gegevens niet zonder meer aan de overheid worden afgestaan.

De VWG kan het best uiting geven aan haar doelstellingen door haar gegevens zelf te beheren. Aan SBB en RIN kan wel een lijst met rapporten, verslagen etc. worden gestuurd, zodat zij wel op de hoogte zijn van de activiteiten. Mochten zij in deze gegevens geïnteresseerd zijn, dan kunnen zij (op verzoek en met redenen omkleed) hierom vragen. Het bestuur en degenen die de gegevens hebben verzameld kunnen dan beslissen of de gegevens worden opgestuurd.

